

Lotgenoten

In onze samenleving doet zich een merkwaardige ontwikkeling voor. Waar we allerlei vormen van residentiële zorg tot voor kort georganiseerd hebben binnen instellingen met een huis- en thuiskarakter, moet de zorg nu terug de samenleving in. Dat geldt dan vaak kwetsbare mensen die bovenal lotgenoten zijn: ouden van dagen, patiënten, cliënten, gedetineerden en anderen die hun afhankelijkheid op eigen wijze maar in gemeenschap beleven. Terug de samenleving in betekent weer autonoom en veerkrachtig worden, zelf zorg kiezen, maatschappelijk ondernemer worden van je eigen handicaps! De paradox is echter dat met de terugkeer in de samenleving de zorg individualiseert. De gemeenschap uit, de samenleving in.

Tijd om stil te staan bij de vraag hoe gemeenschapsbinding in uiteenlopende settings van onze samenleving eigenlijk werkt. Dan gaat het om mensen in zorginstellingen, maar ook om gedetineerden in gevangenissen en militairen in het leger waar ieder immers ook op elkaar aangewezen is. Liturgie, vormen van bezinning en viering bieden mogelijkheden om gemeenschap te ervaren. Wat zijn de ervaringen met liturgie, welke vormen werken in vieringen en bijeenkomsten? Drukken de rituelen de juiste betekenissen uit, en binden ze groepen ook als lotgenoten? Welke raakvlakken zijn er met hulp, zorg, pastoraat en therapie? Zijn de oude symbolen toekomstbestendig? En welke uitdagingen liggen er voor de liturgie als zorginstellingen alleen nog mensen met de echt zware ziektebeelden herbergen?

Dergelijke vragen staan in deze Handelingen centraal. Ze worden vanuit uiteenlopende settings verantwoord door pastores en geestelijk verzorgers. Dat levert soms ontroerende schetsen op. Een kernvraag daarbij is of en hoe we de identiteit van kwetsbare en afhankelijke mensen in onze samenleving kunnen blijven benoemen en borgen in woord en gebaar. De liturgie en de bezinningsbijeenkomstvormen bieden daarbij mogelijkheden die verder reiken dan vroomheid of esthetiek. Ze drukken het belang uit om zorg te blijven dragen voor een gemeenschap van lotgenoten die immers zonder een thuis niet kan bestaan. ◀

*Hans Schilderman is hoofdredacteur van Handelingen, en hoogleraar Religie en Zorg aan de Faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen.
h.schilderman@ftr.ru.nl*